

Møte for lukkede dører, Odelstinget 26. november 1923

Møte for lukkede dører i Odelstinget
den 26. november 1923 kl. 10.00.

Præsident: Spangelo.

Dagsorden:

Referat:

(Ang. behandlingen av den fra Stortinget til Odelstinget
oversendte sak: Nikkel-kommissionens betenkning m.v..)

Præsidenten: Præsidenten foreslar, at behandlingen av den
paa kartet opførte sak, referat av nikkelkommissionens
indberetning m.v., foregaar for lukkede døre.

Hornsrud: Jeg vil i likhet med hvad jeg gjorde, da saken
var oppe i Stortinget, henstille at man ikke behandler denne
sak for lukkede døre. Jeg uttalte, da vi var færdig med saken
i Stortinget, at jeg hadde indtryk av at forhandlingerne ikke
hadde hat en saadan karakter, at det var noget i veien for at
la forhandlingerne offentliggjøre. Jeg skal ialfald for mit
vedkommende love, om møtet holdes for aapne døre, at det ikke
skal bli sagt et ord, som ikke kan offentliggjøres, og jeg vil
henstille til de øvrige partier ogsaa at behandle saken paa en
saadan maate, at den taaler at behandles for aapne døre.
Formelt skulde det vel ogsaa være slik, at ethvert møte skulde
sættes for aapne døre, og dernæst er det adgang til at opta
forslag om, at dørene skal lukkes. Man er imidlertid kommet
ind i det spor, at præsidenten uten videre sætter møtet for
lukkede døre. Det er ikke ganske korrekt. Jeg skal imidlertid
ikke blande mig op i den side av saken. Men jeg vil, som sagt,
henstille, at behandlingen foregaar for aapne døre.
I ethvertfald vil jeg stemme mot, at disse forhandlinger
foregaar for lukkede døre.

Præsidenten: Præsidenten finder at maatte fastholde sit
forslag. Det er i overensstemmelse med den fremgangsmaate, som
Stortinget brukte ved sakens behandling.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes mot 16 stemmer.

Præsidenten: Præsidenten foreslaar, at regjeringens
medlemmer og de funktionærer, som er omhandlet i reglementets
§ 53, faar adgang til møtet. -

Ingen indsigelse er fremkommet, og det anses for vedtat.

Der referertes:

1. Stortinget sender St. med. om den av Nikkelkommissionen
avgitte betenkning om A/S. Kristiansands
Nikkelraffineringsverk m.v.
2. Høiesteretsadvokat J. M. Lund sender forestilling
angaaende Nikkelsaken.

Præsidenten: Stortinget fattet den 16. ds. følgende beslutning angaaende den foreliggende sak: "Sakens dokumenter oversendes Odelstinget".

I tilslutning til hvad der blev uttalt under sakens behandling i Stortinget foreslaar præsidenten nu, at saken oversendes protokolkomiteen til behandling, derunder ogsaa spørsmålet om hel eller delvis offentliggjørelse av kommissionens indberetning.

Gjøstein: Jeg ønsker ikke at motsætte mig det forslag, præsidenten har fremsat; men jeg vil høre, om det ikke ogsaa er præsidentens forutsætning, at protokolkomiteen straks gaar igang med det spørsmål, hvorvidt og eventuelt hvor meget av denne indstilling der skal offentliggjøres, og at der blir fattet beslutning om det før jul. Jeg tror, det vil være overmaade heldig, at man ikke lar denne sak drive, det kan gi anledning til alle mulige slags skriverier. Jeg gaar ut fra, at Odelstinget ikke vil indlate sig paa helt at hemmeligholde alt sammen. Gjør man det, er jeg ikke i tvil om, hvad der vil komme til at bli skrevet. Men jeg for min del kan godt gjøre den indrømmelse, at det tør være enkelte mindre dele, som det kan være rigtig at la være at offentliggjøre, men heller ikke mere. Men da bør resten snarest mulig bli offentliggjort. Jeg vil høre, om det ikke er præsidentens forutsætning. Hvis det ikke er præsidentens forutsætning, maa jeg forbeholde mig at fremsætte tillæggsforslag til præsidentens forslag.

Præsidenten: Præsidenten har grund til at anta, at protokolkomiteen allerede har tat fat paa sakens behandling, og at indstilling om hvorvidt indberetningen skal offentliggjøres helt eller delvis, kan ventes en av de aller nærmeste dage.

Hornsrud: Efter den avgjørelse som Odelstinget har truffet, at saken skal behandles for lukkede døre, vil jeg i likhet med hvad jeg gjorde, da saken blev behandlet i Stortinget, stille følgende forslag:

"I Nikkelkommissionens indberetning offentliggjøres i sin helhet.

II Sakens dokumenter oversendes protokolkomiteen".

Jeg kan ikke skjønne, at der er nogen interesser som vil være skadelidende ved at denne sak blir offentliggjort, men jeg er ikke i tvil om at de almene interesser blir skadelidende ved at saken fremdeles hemmeligholdes. At gjøre noget hemmelighetskrammeri av denne sak, som hittil, helt siden den fra regjeringens chef blev oversendt til angjældendes advokat, det synes jeg er noget anstaltmakeri. De almene interesser er ikke tjent med det. Naar det offentlige har gaat til det ekstraordinære skridt at nedsætte en offentlig kommission til at granske saken, ligger deri tilkjendegit, at saken er av den art, at den bør komme frem for offentligheten. Det er nødvendig, ikke mindst av den grund

at sakens kriminelle side er saa at si skrinlagt, ialfald foreløbig. Man har indtryk av at den er skrinlagt. Der er da ikke noget andet igjen end den offentlige mening. Det er dens dom som nu skal fældes. Den dom bør man ikke hindre. - Jeg tillater mig at fremsætte det forslag jeg har antydnet.

Schei: Jeg skal ikke og kan heller ikke indlate mig paa at snakke om selve saken nu, men jeg skal faa lov til at uttale, at vi i komiteen har det haab, at indstillingen om denne sak skal kunne foreligge i løpet av denne uke. Hvor meget eller hvor lite skal offentliggjøres, kan jeg nu selvfølgelig ikke uttale mig om, da komiteen ikke har tat standpunkt til det. Det kunde vi selvfølgelig ikke gjøre, før vi fik saken formelt oversendt.

Mjelde: Da saken var fore i Stortinget stemte jeg for hel offentliggjørelse, og jeg er av samme opfatning idag, saa hvis ikke noget nyt kommer til, kommer jeg igjen til at stemme for offentliggjørelse av hele saken. Men jeg synes at hr. Hornsruds forslag om offentliggjørelse ikke er paa sin plads idag. Naar protokolkomiteen er kommet saa langt, at der i løpet av uken kan foreligge en indstilling fra den, maa det være tidsnok at ta standpunkt til spørsmålet om offentliggjørelse, naar den indstilling foreligger.

Præsidenten: Da saken nu efter alles forutsætning skal oversendes protokolkomiteen, finder præsidenten at man idag ikke kan vedta beslutning om hel eller delvis offentliggjørelse. Vi bør dog vel vente, til protokolkomiteens indstilling om det punkt foreligger. Jeg vil henstille til hr. Hornsrud, at han ikke fremsætter sit forslag idag; der vil om faa dage bli anledning til at votere over det.

Gjøstein: Jeg er enig med præsidenten og mener at spørsmålet om offentliggjørelse ikke er av den art, at det endelig skal avgjøres idag. Jeg vil derfor henstille til hr. Hornsrud - og jeg tror han derved vil gavne saken - ikke idag at fremsætte sit forslag.

Hornsrud: Jeg kan desværre ikke etterkomme disse henstillinger. Det er ikke ordinært, at de saker som behandles av protokolkomiteen er hemmelige. Der maa altsaa være en særlig grund tilstede for at behandle dette som hemmelig; det er ikke nogen grund det at saken skal sendes til protokolkomiteen. Der maa være andre grunde, men andre grunde eksisterer ikke. Derfor fastholder jeg mit forslag.

Præsidenten: Hr. Hornsrud har fremsat følgende forslag:
"I. Nikkelkommissionens indberetning offentliggjøres i sin helhet.

II. Sakens dokumenter oversendes protokolkomiteen."

Schei: Forsaavidt som man vil vedta dette forslag, kan ikke jeg skjønne at det blir nødvendig at sende saken til komiteen nu. Man avgjør jo da paa forhaand ihvertfald den del som angaar offentliggjørelsen. Det spørsmål som da blir igjen, blir jo selve ansvarsspørsmålet, det er saa; men det er jo saa vidløftig og saa vidtrækkende at det blir vanskelig at greie det før Stortinget gaar fra hinanden denne gang.

Five: Jeg stemte under sakens behandling i Stortinget for offentliggjørelse straks; men da nu resultatet er blit at saken er oversendt Odelstinget og igjen foreslaaes oversendt protokolkomiteen, saa gaar jeg ut fra at Stortingets medlemmer ikke har sat sig nærmere ind i saken nu end de hadde gjort dengang. Jeg vil derfor respektere den avgjørelse som faldt dengang, om at saken skal behandles av protokolkomiteen, og jeg vil ikke idag stemme for offentliggjørelse. Det er et andet spørsmål som jeg vil nævne, som jeg tror kom bort, om jeg saa maa si, i den forvirring som opstod under sakens behandling i Stortinget. Det var det som var nævnt av hr. Lykke om en forestilling fra kaptein David Vogt om at faa sig Nikkelkommissionens indberetning tilstillet. Jeg forstod hr. Lykke slik, at der var enighet inden præsidentskapet om at saa burde ske. Hr. Vogt er jo en av parterne i saken. De andre parter har visstnok ved sin advokat hat adgang til at faa Nikkelkommissionens indberetning, men han har hittil ikke hat den adgang, og jeg synes for mit vedkommende at det maatte være rimelig om ogsaa han nu fikk sig Nikkelkommissionens indberetning tilstillet, og at ogsaa han fik anledning til at gjøre sig bekjendt med den før den blir forelagt offentligheten. Han bør ikke stilles paa nogen væsentlig ugunstigere fot end hans motparter i denne sak.

Lykke: I anledning av det spørsmål som hr. Five reiste, skal jeg faa oplyse, at tanken var et eksemplar maatte tilstilles kaptein David Vogt; men naar det nu i løpet av to eller tre dage, som jeg har forstaat det her vil dreie sig om, vil bli avgjort hvorvidt det hele skal offentliggjøres eller ikke, kan det jo heller ikke haste med at avgjøre det spørsmål. Forøvrig har jeg intet imot at protokolkomiteen bemyndiges til at oversende ham et eksemplar; men det vil jo ikke dreie sig om mere end to-tre dage, og hvis det da blir spørsmål om at hemmeligholde indberetningen helt eller delvis, vil jeg henstille at man trods det oversender et eksemplar av det hele til kaptein Vogt.

Hornsrud: Protokolkomiteens ærede formand uttalte, at der var ikke nogen interesse knyttet til sakens offentliggjørelse naar den skulde sendes protokolkomiteen. Jeg ser ikke saken fra den side, jeg betrakter de to ting som helt ut selvstændige. Det ordinære er, som jeg sa, at alle saker skal behandles offentlig; det gjælder saavel de saker som behandles av protokolkomiteen, som de saker som behandles av andre komiteer og andre institutioner. Sakens offentlighet - det er et spørsmål i sig selv. Om denne sak, som har faat en saadan

karakter at det offentlige har været interessert eller endog nødt til at nedsætte en speciel kommission til at undersøke den, vil jeg si, at det vilde være noget rent ekseptionelt tilstede, dersom ikke kommissionens indberetning skulde kunne offentliggjøres, ialfald delvis. Jeg forstaar det ikke. Jeg har rettet og retter bebreidelse mot regjeringen fordi den, da den fik sig saken forelagt, ikke offentliggjorde den, men istedet sendte indberetningen til vedkommendes advokat eller forsvarer. Jeg fastholder at der ikke er anført noget som er tilstrækkelig grund til ikke at offentliggjøre saken. Med hensyn til oversendelsen til protokolkomiteen, saa er det blit en ordinær sak nu. Hvis man ikke oversender den til protokolkomiteen nu, saa vil komiteen først faa med saken at gjøre naar den gjennom regjeringsprotokollen kommer i kronologisk orden. Det trækker jo forfærdelig længe ut. Protokolkomiteens ærede formand uttalte, at han trodde ikke komiteen før jul fik tid til at behandle saken. Det tør jeg ikke si noget om. Det er noget helt utenfor mit skjøn. Det kan godt være at denne sak er av det omfang og av den betydning, at protokolkomiteen ikke kan klare at avgi indstilling om den før vi gaar fra hverandre. Jeg tør ikke rette nogen bebreidelse mot komiteen om saa sker.

Hambro: Jeg skal ikke uttale mig om denne sak i sin almindelighet. Jeg synes at der ligger svært meget av anstaltmækeri i hele behandlingsmaaten, det er en ting for sig; men der maa dog være grænser for hvad Odelsting og Storting skal sitte og votere over. Skal vi virkelig her votere over hvorvidt kaptein David Vogt skal faa sig tilstillet et eksemplar av Nikkelkommissionens indberetning? Det skulde da vel være en almindelig konduite-sak for dem som har hat befatning med hele affæren. Enkelte bagateller maa vi dog være forskaanet for, selvom saken paa en maate som er høist eiendommelig, er trukket ind for Stortinget. Hvad det faktiske forhold angaar, saa har jo forlængst kaptein David Vogt gjort sig bekjendt med hele Nikkelkommissionens indberetning. Hans bror og advokat har jo hat hele Nikkelkommissionens indberetning utlaant i længere tid, og hele familien har været mobilisert i den samlede norske presse i den anledning, saa jeg tror ikke han har lidt nogen overlast. Men jeg vil be om at man ikke voterer i Stortinget om den slags ting. Har præsidentskapet først behandlet den sak, maa det vel rent konduitemæssig ta standpunkt til den. Følgerne av at man her skulde rote sig op i den slags detaljer, kunde i virkeligheten række temmelig langt.

Præsidenten: Spørsmålet om hvorvidt kaptein Vogt skal faa sig oversendt et eksemplar av kommissionens indberetning, er ikke gjenstand for avstemning her idag.

Getz: Jeg vil faa lov til at gi min tilslutning til hvad hr. Five uttalte, og jeg gjør det saa meget mere efter at ha læst advokat Lunds indlæg i denne sak. De sigtelser som han der kommer med, er av den art, at det forekommer mig selvfølgelig at kaptein Vogt snarest mulig faar disse

dokumenter oversendt. Advokat Lund siger her bl.a., at "for den dom som Vogts hele optræden i forbindelse med Biltmore-dokumentet fortjener, ønsker jeg ikke at gi uttrykk i denne fremstilling", efterat han først har git meget sterkt uttrykk for den. Det forekommer ialfald mig, at den mand som angripes paa den maate i et forsvarsskrift, som regjeringen har git anledning til fremkommer fra den anden part, bør ogsaa faa dokumenterne oversendt. Til hr. Hambro vil jeg si, at det er helt uefterrettelig naar han paastaar at kaptein Vogt av sin bror har faat denne saks dokumenter oversendt. Mere er det formentlig ikke nødvendig at svare ham.

Præsidenten: Præsidenten gaar ut fra at protokolkomiteen, hvis saken oversendes den, har bemyndigelse til at tilstille kaptein Vogt et eksemplar, hvis den finder at det bør ske.

Tveiten: Det var ikkje fullt samhold i presidentskapet um at Vogt skulde faa dokumenti til seg. Eg for min part var imot det, sameleis som eg var imot at advokat Lund paa Eide sine vegner fekk lov til aa gjera sine merknader til kommisjonen si tilraading. Eg synest ikkje um at det skal dragast inn polemikk paa den maaten fyrr tilraadingi aat kommisjonen ligg fyre offentleg. Det viste seg, maa-vita, at daa hr. Lund hadde fenge høve til aa gjera sine merknader, so maatte hr. Buen paa sine og formannen sine veger ogso faa lov til aa gjera sine merknader, og so hadde ein polemikken gangande. Eg hev fraa fyrste dagen vore for at det skulde vera fullt i dagen med desse sakene. Men me maa likevel fara aat som praktiske menn. Naar det skulde staa um fleire millionar, som det var spursmaal um ved vedkomande transaksjon, so vilde det vera uvitugt aa ikkje bruka den naudsynlege varsemnd med umsyn til offentleggjering til so lenge. Naar det resumé ligg fyre som no er utarbeidt, og som Stortinget hev betala for, so gjeng eg ut ifraa at i alle fall det vert offentleggjort snarast raad er. Og eg hev skyna formannen for protokollnemndi soleis at det vil skje heller snart. Det er daa etter mitt skyn meiningslaust aa gaa til offentleggjering paa dette tidspunkt.

Fougner: Jeg er enig i at protokolkomiteen faar avgjørelsen i dette spursmaal. Men jeg vil si, at jeg synes ikke det er bare kaptein Vogt, som bør faa overlevert indberetningen. Efter min mening bør et eksemplar av Nikkelkommissionens indberetning tilstilles samtlige, hvis interesser er berørt av betænkningen.

Præsidenten: Derom faar da protokolkomiteen avgi en uttalelse eller komme med sin indstilling.

Five: Det er ikke nogen bagatel dette, saadan som hr. Hambro vil gi det utseende av. Det er ganske store interesser, som her staar paa spil paa begge sider. Og jeg tror det vil vise sig ved sakens granskning, at der kanske kan være anvendt midler her fra den ene side for at hindre fremkomst av opplysninger til sakens belysning, som kan være ubehagelige. Og naar man har valgt det standpunkt en gang at la Eides og

Børresens advokat faa adgang til at se Nikkelkommissionens indberetning og levere polemik mot den anden part, saa er det for mit vedkommende kun simpel retfærdighetssans, som tilsier, at da maa ogsaa den anden part faa adgang til at se disse dokumenter for at kunne forberede sit forsvar. Jeg synes der her maa være likhet for loven, selv om den ene part kanskje sitter inde med større magtmidler end den anden part. Det skulde netop da være større grund til at gi den part, som har de mindste magtmidler, adgang til at orientere sig i saken.

Hambro: Jeg hørte med en viss rørelse paa den sidste ærede taler. Naar man har fulgt pressens behandling av denne sak, og naar man kjender kaptein David Vogt og de magtmidler han raader over, saa skal der en høi grad av undervurdering av offentlighetens magt og av pressen og familien Vogts indflydelse i pressen i vort land til at kunne hævde, at det er Vogt som ikke sitter inde med nogen magtmidler. Vi har da set hvorledes paa en og samme dag ham nærstaaende personer har skrevet ledere i 5-6 av Kristianias dagblade foruten i "Farmand" og andre steder, saa for enhver pressemand høres det høist eiendommelig.

Hvad jeg mente var en liten sak og en sak som Stortinget burde være forskaanet for, det var her at fatte beslutning om hvorvidt kaptein David Vogt eller nogen anden i saken implisert skulde faa disse dokumenter en eller to dage før. Jeg mener at der bør være en viss grænse. Jeg nyder ikke i samme grad som hr. Getz de implisertes tillid og har ikke været tat med paa raad. Jeg gav den faktiske opplysning, at kaptein David Vogts bror og advokat, Christian Vogt, hadde kjendskap til Nikkelkommissionens indstilling - han har forlængst faat den utlevert fra et av regjeringens medlemmer - , og jeg har gaat ut fra, at da hadde han ogsaa sat sin bror nogenlunde ind i hvad der stod av interesse i den, forsaavidt han ikke kjendte det paa forhaand. Jeg er vel fornøiet med at protokolkomiteen tar standpunkt til dette. Den hele sak, dens eiendommelige art, vil jo bli klarlagt naar man kommer til at debattere dette. Den eneste virkelige formelle interesse, som Stortinget og det offentlige har i det, det er jo at den ene av de personer det her gjælder, staar i en embedsstilling. Han er den eneste, for hvem saken kan faa nogen følger av den art. Forøvrig gjælder jo det hele økonomiske forhold, som i den forstand forlængst er ophørt at være aktuelle, at alt hvad der ligger i saken er præsribert. Det er den offentlige mening som har betydning utenfor den ene mand; derfor er det en selvfølge at han staar i en særstilling. Jeg er enig med hr. Fougner i at protokolkomiteen selvfølgelig maa ha adgang til at tilstille denne beretning til alle dem den finder det naturlig at gjøre delagtig i den paa det nuværende tidspunkt. Det maa da være en selvfølge at man kan overlate det til komiteen.

Præsidenten: Præsidenten vil henstille at debatten nu kan avsluttes. Man vil jo om nogen faa dage ha anledning til at komme tilbake til saken.

Getz: Jeg maa faa lov til at replicere til hr. Hambro, at jeg desværre - eller heldigvis - ikke nyder nogen av de implicertes tillid, likesaalitt som jeg har nogen særlig antipati overfor nogen enkelt av dem. Jeg vil gjøre opmerksom paa, at der findes folk, der som advokat Vogt faar utlaant konfidentielle dokumenter, og som dog ikke løper hverken til sin bror eller til andre i familien og meddeler hvad der staar i dokumenterne. Jeg har hørt disse rygter, som jeg nu skjønner at ogsaa hr. Hambro har hørt, og har i den anledning ringt op til advokat Vogt og spurt om det forholder sig saa. Han svarte at han ikke overhodet har nævnt noget av det til sin bror. Da skal ikke hr. Hambro forutsætte noget, som viser sig ikke at være rigtig, og utkaste den slags mistanke overfor en mand, som han ikke har noget med at blande ind i denne sak.

Votering:

Ved alternativ votering mellem præsidentens forslag - at saken oversendes protokolkomiteen til behandling, derunder ogsaa spørsmålet om hel eller delvis offentliggjørelse av kommissionens indberetning - og Hornsruds forslag - se foran pag. 243 - bifaldtes præsidentens forslag mot 13 stemmer.

Præsidenten: Præsidenten foreslaar dernæst, at forhandlingerne idag indtil videre ikke offentliggjøres. Derimot bør det være forutsætningen, at pressen faar en meddelelse om, at saken er oversendt protokolkomiteen.

Møte for lukkede dører, Odelstinget 26. november 1923

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig. Protokollen oplæstes derefter uten at foranledige nogen bemerkning.

Møtet hævet kl. 10.35.